

ber en un cloveyll d'ou, e ab los perfils de les aljubes de vairs purats o arminis, e que .ls comencen als jonolls e en *rosseguen* dos palms per terra, a denotar que de major honor són dignes que los hòmens de ciència, qui aquelles solen portar sobre los caps» (sobre *purats*, V. nota a PUR), *Somm* (III, NCL, 109 23 = Ri., 290.21); «ab aquexes falde que *rocegues*», StVicentF (Schib).

Anàlogament en l'ús nàutic, que notem en Muntaner: «tirant les galees e les barques --- ab la popa primera e ab les senyeres *rossegant*» es podria entendre que *senyeres* és subjecte, però un exemple paral·lel ens en desenganya: «la popa primera e *rossegant* les senyeres» (§§ 105, 133, Casac. III, 31.22; IV, 46 1); també en l'altra (a desgrat de l'hipèrbaton), el subjecte són les galeres, i les senyeres són arrossegades o estirades, ni més menys que aquells delinqüents o màrtirs «Vestidures les quals *rosseguen* per terra pus avant de 4 dits» en una disposició sumptuària ross. de 1419 (*InuLC*): de nou unes dames que fan que llurs faldilles s'allargassin per terra. És clar que aquest conjunt de casos ambigus va acabar per determinar l'aparició de la construcció intransitiva, que es registra òbviament des del Lacav.: «la roba d'aquella senyora *arrossegava* per darrera». Una altra mena d'arrossegament, a l'infern: els dimonis aferrissats contra una ànima: «com se n foren bé sadolats e batalats molt vilment, *rosegant* ab ganxos, gitaren-la ---», *Iuglat* (*CoDoACA* XIII, 90.1f.).

En tota l'E. Mj., i després i tot, regna la forma en *r*-sense rival. Avui *arrossegar* predomina. No ens en consten testimonis fins al Lacav. (*AlcM* § 2, II § 1, III) (Busa-N. i OPou i *DTO* encara només *rossegar*). O en un vell romanç: «Manilles y arracades / y també 'l manto de seda - que per terra *arrossegava*». En alguns casos hi pot haver calc del castellà, on la construcció intr. de *arrastrar* ha pres més vol que en la nostra llengua. No la condemnem quan ens soni clarament genuïna, però vetllem per no deixar-nos-hi caure en excés. La que s'estén cada vegada més és la construcció reflexiva, *arrossegat-se*.

Bells testimonis ens en donen els escr. Renaix: «Al cim d'un promontori que roseguen / les ones, que a ses plantes *s'arrosseguen*, / fugint del món dolent la vanitat, / vivia un religiós de barba blanca / ---», «com sanguinós cometa, que pel cel *s'arrossega*». O tr.: «ensem que ronc me crida l'abisme on l'*arrossegant*», *AH*, Intr., 11b, IV, 11c, 30c; «L'espectre --- de la viudesa, / ab son cabell estès sobre la cara / y *arrossegant* la mantellina negra», *Camigó* x, 64. «Vell claper, vell claper, qui tes canteres / pogués ara llegir! / --- / Vell eres ja quan sa paret primera / alçava aquí el romà, / i ha mil anys que sa morta polseguera / a tos peus la ventada *rossegà*», Costa (*A un claper*, v. 56, 1873, *IdOr* x, 36).

Pel que fa a l'extensió actual de les dues variants, *arrossegar* és la del cat or, mentre que les Illes i el ross resten fidels a l'antiga en *r*-; dins el domini cat. occid. es troben totes dues, restant l'antiga a Tortosa i en alguna vall pirinenca; en el P. Val, fora de l'ex-

trem N., el mot castellanitzant *arrastrar* ha penetrat molt més del que convindria, si bé a base de derivats (com *ròssega*, *ròssec*), encara podrien contrarrestar-ho bastant. A les Illes resta l'antiga fins a Eiv. (PzCabr., *russegá*: *arrastrar*). A Ribag sento *se rosége la bórja* 's'a. la boira' Cardet, 1953; «*arúsogá* 'l carràs' 'a. el tiràs, el trineu de fustes' a l'entrada d'Andorra (Arcavell, 1936), i altres punts de Pall-Ribag (Krüger, *BDC* XXII, 76; XXIII, 183, ro- 223); «mira ixo mosset com *s'arrossegue* per terra» Benasc (Ferraz, 24). «Una diligència, vella i refalada, / *rossegava* un eixam de gents mig-estofats», Saisset (*Catal. d R*, 135). «*Rossegant* aquell manteu que, per falta de costum, a l'acaminar lo calsiguen, esmorran-lo», Vergés Paulí, *Es-purnes* v, 147.

Propi de la gent del bisbat de Girona em sembla sobretot la construcció (*ar*)*rossegar-se'n*, que sovint es torna *enrossegar-se* (construcció útil que desitjaríem veure imitada): «prenent-la pel bras, mitj de grat, mitj per forsa, *se la enrossegá* cap al centre del planell, seguit d'altres poques-vergonyes», MrnVayreda (*Puny*. I, 1, 54 (49)), «les llàgrimes fluïen suaus, silenciosament, fonent tot els dolors glaçats en el cor, *arrossegant-se'n* el llevat d'angúnies que hi quedava», Coromines (*Presons Im* 1, 201); així a l'autògraf, però damunt proves suprimí *-se'n*, probablement havent-li dit el corrector de *L'Avenç* que això no era barceloní.

L'oc *rossegar* no és menys antic que en català, car ja en trobem un ex en el *Castiagló*s que no pot ser gaire posterior a l'a 1200; a l'E. Mj només es troba en textos gascons i llenguadocians, probablement tots de l'Alt Llenguadoc, que li donen el sentit etimològic de fer estrassar per un cavall o en general el d'*arrossegar*'. En un dels testimonis consta que es feia amb un *rossi*: «lo rossin que lo tresaurey à comprat --- per *rosseguar* Monot de Cessac et menar a la forqua» en un doc de la Jurada de Bordeus, del S. XIV o c 1400; en altres tres del *Liber Nere* de Dax, i del mateix temps, apareix amb la pròtesi normal gascona (R. > arr-), i en dos es tracta també de criminals arrossegats fins a la forca; altrament figura en *Guilhelm de la Barra*, poema de Bernart Vidal de Castelnaud d'Arri, a. 1319 —tot això amb sentits com arrossegar un altre esbatussant-lo o 'rebotte'l per terra'—; en fi en el *Viatge al Purgatori de St Patrici*, de Ramon de Perellós (c. 1399), es tracta d'ànimes damnades arrossegades per dimonis («*rosseguero* me am crocs de ferr per los brasses»). Perellós és el poble de frontera al N. de Salses, encara pertanyent al Ross, però ja de parlar més occità que nostre (*PSW* VII, 382).

En el *Castiagló*s, atribuït al nostre Ramon Vidal de Besalú (i probt. d'ell o d'un germà seu, en occità del més pur i clàssic, però en tot cas llgd. Sud), el sentit és menys transparent, podria ser simplement 'apallissar' (fr. *rosser*), però també 'batre i maltractar algú, arrossegant-lo'. La dama ofesa pel gelós, que la posa a prova disfressant-se us costarà la mort, li anuncia, «que pendutz seretz de manés / --- / — Pren-l' als cabelhs, comens' a tòrser, / atan can pot, ab ambas mas; / mas poders de dona és vas / --- / e fier petit